

ACC. N:R. 2491.

Landskap: S K Å N E

Upptecknat av: Olle Thulin

Härad: A L B O

Adress:

Socken: R Ö R U M

Berättat av: Per Jeppsson,

Uppteckningsår: 1929.

Född år 1847 i R Ö R U M.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Se Reg.

s. 38.

38 sid.

Landskap: Skåne Socken: Rörum

Fullständigt namn: Jeppsson, Per

Född den 18 år på (gård eller by)

i (socken och landskap)

Yrke: jordbrukare Bisyssla:

Bosatt å följande platser: har endast bott på fäderne gården i Rörum
(socken, landskap, tid)

Bor nu Rörum
(gård eller by jämte postadress)

Faders namn: född

Moderns namn: född

Sedan huru länge är släkten känd: a) fädernet? b) modernet?

Närmare upplysningar om släkten: En gammal Rörumssläkt
(t. ex. inflyttning, yrken m. m.)

Sagesmannens barndom:
(el. upptecknarens) (sysselsättning, syskon)
skolgång

Läsning:

(böcker, tidningar m. m.)

Resor:

Har sagesmannen sina hågkomster efter vissa personer? Vilka?

(el. upptecknaren)

Deltagande i föreningslivet:

Förtroendeuppdrag: Kyrovärd, medlem i Brösarps sparbank.

Övriga upplysningar:

Per Jeppsson är en man med ett ovanligt gott minne. Han kommer noga ihåg den gamla byn och dess inrättningar.

Trots sin höga ålder är han fortfarande pigg och har intresse för allt, som händer. En mycket bra sagesman!

Död den

(år och dag)

Ant. av

Dessa uppgifter ha insänts av:

(namn och fullständig adress)

år

2491

Uppptecknat av

Olle Thulin

Juli 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kort utdrag ur Delningsbeskrivning vid Laga skiftes förrättningsändringen å ägorna till Kyrkobyen Rörum uti Christ.län Albo hd. År 1864.

Delningsbe-
skrivning fr.
Rörums by.
År 1864.

Allmänna platser för skiftesdeltagarnas gemensamma behov. Bygatan.Landsvägen från byn mot Svinaberga.Landsvägen mot Vik.Väg från Svinaberga,vägen mot Tjesket.Härefter en beskrivning av ökning på vissa vägar och deras underhåll. Några namn ur delningsbeskrivningen: Bolbrostycken,Axlingen,Ulfdalen,Kråkerödsåkrarna,Sven Jöns äng,Tjeskerödjorna,Lekatarödjorna,Stenbjeret,Ljungbjersbackarna,Ramnakullsbacken,Ramnakulls Lödderna,Kyrkostigen,Möllehålan,Presterödjan,Hönners-

-hålorne, Wingeborrabacken, Kråkeröds Rödjorna, Östra Lyckorna, Härröds-
Rödjorna, Snäsängarna, Klappeskogen, Warningsstället vid Stränte rå-
gång, Prestevångsåkrarne, Kullekillsåkrarna, Axelstenslotten, Sten-
bjerren utmark, Hesavången, Jönsabacke, Svartevadsåkrarna, Svinabo-
kärret, Klatterna, Långarödsåkrarna, Korsåkrarna, Bästebjersrödjan,
Snogebjersrödjorna, Grönemossarna, Tulskärssåker, Truls mölle åkrar,
Brännestubbsåkrar, Sveahögsåkrarna, Högastensåker, Kyrketofterna, Ler-
backarna, Eltebjeråkrarna, Östeåkrarna, Långaskeåker, Lergrafskurra,
Gåshultsstycken, Gåsakulla, Lökarödsrödjan, Ballaröds mossestycke,
Långehalsekullarna, Östenakurran, Örakärrens rödjan, Ulenemossen, Öre äng,
Öre strandmal, Lertäkten i Stenbjerret, Killetofterna, Warningsstället
vid Kullakilla, Grustaget vid Ysnarödsgrinden, Öradekaret, Kyrkokur-
re åkern.

Aa No 1a Rörum.

1/6 dels oförmedladt, förmedladt till 1/8 dels man-
tal. Skatte Rusthålls Herman eges af Åboen Jöns Mårtensson, som ut-
flyttar och bygger å egotrakterna No 1415 och 1419 inom 4 år räk-

-nat från den dag skiftet vunnit fastställelse, Enligt bestämmel-
sen af 45 par. af Conferenceprotokollet den 5 Mars 1860, eger inne-
havaren af No 1 a Rörum rätt att å gamla tomten qvarbo uti 4 års
tid räknat från den dag skiftet blivit fastställdt emot en årlig
afgift af 75 öre. kappelanna och upptages tomt och kålhage af ego-
trakterna No ris 35 och 82 , som innehåller 17 kappeländ hvarföre
afgiften blir 12 R 75 öre Rmt, som varje år erlägges den 20de Dec.
Enl. 34 par. uti Conferenceprot. af den 31te Juli 1854 hafva alla
delegarna rätt att i 6 års tid räknadt fr. Skiftesfastställelse
afhemta sten å egotrakterna Nris 1938, 1944, 1955. Innehafaren af
No 1a Rörum eger rätt att i 6 års tid räknadt från den dag skif-
tet blir fastställdt afbruka den skog bestående af Ek, Bok, Björk,
Furu som nu finnes å dess gamla afträdda Häfdetegar.

No 1a Rörum har genom skiftet erhållit följande egor:

Åker och Tomter

6 nummer på kartan Axlingen

8 " " Bollbrostycken

2491

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

9	nummer på kartan	Ulfadalen
1	"	" Stenhejdan
4	"	" Björkerödsåkrar
12	"	" Långarödsåkrar
3	"	" Lille Björkeröds åkrar

Äng

2	nummer på kartan	Axlingen
1	"	" Bollbrostycken
1	"	" Stenhejdan
1	"	" Bollbrovången
1	"	" Björkerödsåkrarna
1	"	" Gräsren i Långarödsåkrarna
1	"	" Björkerödsängarna
5	"	" Åtångängarna
1	"	" Äng vid Svinaberga rågång

5.

Afrösningsskiftet.

2491

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

<u>Åker</u>		
3 nummer	Lekattarödjärna	
1	med renar	"
2	"	"
1	utan	Grönemossagärdet

Äng

4 nummer	Lekattarödjorna	
1 "	"	utmed Grönemossegärde
3 "	Grönemossen	

Afrösningsskiftet i Hesavången

Åker

1 nummer	Lödderna	
4 "	Små Bassas åkrarna	
1 "	Ysnarödssträtet	

Skogsskiftet i Tjeket efter Höfd tillhopa med Nummer 1b

5 nummer på bykartan

Skog

2491

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

6.

Beskrifningen fortsätter så med en liknande förteckning över
1b och fortsätter till No 34b Rörum.

Per Jepson
Rörum. Född 1847.

2491

7.
Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Rörums by.

Rörums by har förr i tiden liggat nere
vid sjön. De gamla berättade att en engelsk prins kom i land där
och blev mördad av bönderna. En visa var diktad om detta och
Per Jepson kommer ihåg ett vers:
Därför skall Røvik stå i brand,
Alltför det de mördade den prins,
som där kom i land.

Byn nere vid sjön brann upp och sen blev byn
flyttad hit, där den nu ligger. Där prinsen mördades sprang upp
en källa "Prinsekällan", som ännu finns kvar och ligger på nummer
11. Här i Rörums by skulle ginnas en Ugulåsko, som tillhört den
engelske prinsen.

Per Jepson

Rörum. Född 1847.

2491

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Upptecknat av

Olle Thulin

Juli 1929.

8-18

Rörums By före enskiftet.

Per Jepson,
Rörum, född 184 .

2491

8.
Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Rörums By.

Bystämmer höllos titt som ofta och alltid 1st. maj. Älderman valdes för två år här i Rörum. Man gick efter numren på gårdarna i tur och ordning. Äldermannen skulle ha hand om bykartan, skifteslagen och fiskelagen. Här var inget gemensamhetsfiske. Det lottades varje år i aug. mån. Nummer 1, 2, 3 hade rätt till örafisket ett dygn. Här voro sex kar i ån, så varje nummer hade två kar. Det höll i sig ända till år 1914, då fisket utarrenderades. Det var äldermannen, som lottade. Äldermannen skulle se till byns gemensamhetsjordar, det gemensamma lertaget och grustaget, och han skulle bära upp arrendena. Pengarna kommo till bykassan. Killebasängen är byggd med bykassans pengar. Byahornet fanns hos äldermannen.

Rörums by.2.

2491 LUND'S UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

I byahornet blåstes, när det skulle stängas och kräken skulle ut på bete, när fisket skulle utlottas och börja, när hösten skulle börja, vid snöskottning o.s.v. 1st maj gick man runt och synade alla gårdesgårdarna. Samlingsplats var alltid en plats, där skolträdgården nu är och där låg samlingsstenen. En man som hette Mårten Mårtensson, brukade blåsa i hornet på den tid, då Per Jepson var pojke. Vem som tyckte på och hade något att andraga, kunde få byn sammankallad. När Pettersson var på nummer 27, var han den lärdaste och brukade leda förhandlingarna. Mårten Mårtensson brukade gå genom hela byn, för att alla skulle höra honom, när han blåste. Böter bestämdes på bystämman. Om någons gård ej voro i ordning 1st maj fick han böta. Kom ett ök löst och gjorde skada fick man böta. Högsta bötesbeloppet var 3 riksdaler. Föt en ko, som varit ute och gjort skada, var bötessumman en plåt/16 skilling/. Var skadan på allmänning kom böterna till bykassan.

De gamla gårdarna i Rörum lågo utefter bygatan. De hade bara nummer. På 1850-60-talet voro följande nummer och

Rörums By.3.

2491 LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

-----ägare.N:o 1Mårten Mårtensson, N:o2 Anders Persson, N:o 3
Gamle fjärdingsman John Nässjö /Eskilsson/, N:o 4 Per Persson ,
N:o 5 Nils Persson och Arvid Månsson, N:o 6 Jöns Jepson , N:o 7
Per Matteson , N:o 8 en änka, stärbhus, N:o 9 Anders Persson,
N:o 10 Ett gadehus , N:o 11 Måns Jepson, N:o 12 Kyrkan , N:o 13
Lönéboställe, N:o 14 Gadehus , N:o 15 Gadehus , N:o 16, 17 o. 18
Gadehus, N:o 19 Gästgivaregården, N:o 20 Hörde under rusthåll num-
mer 91/Argument/ , N:o 21 Pettersson halva, Anders Nilsson 1/4
och Nils Nilsson 1/4., N:o 22 Gadehus, N:o 23 Nils Nilsson, N:o 24
Anders Nilsson och Per Persson 1/16, N:o 25 Per Persson, N:o 26
Anders Persson, N:o 27 Pettersson, N:o 28 Per Persson, N:o 29 Argument
till rusthåll nummer 92, N:o 30 Pettersson, N:o 31 Nils Månsson
N:o 32 Gadehus, N:o 33 Jeppa Nilsson, N:o 34 Nils Nilsson och håkan
Nilsson, N:o 35 Argument. Dessa gårdar lågo inne i själva byn,

Rörums By, 4.

2491 LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

11.

----- men utanför byn lågo gårdarna: Delperöd, major Silversparre, Stockebo, greve Adlercreutz, Råboda, kronoställe innehaddes av Håkan /Råbo/ Jönsson och Sträntemölla, Per Persson.

Vanningsplats var bykällan, som ännu finns.

Förr var där bara en lång urhålkad trästock, som vattnet ranni. Vintertid vattnades alla djur här och en del hämtade sitt dricksvatten här. Men de flesta gårdarna hade brunn på gården/Brönjung/. Vill man ha riktigt kallt dricksvatten går man till bykällan ännu.

Om kreatur från främmande byar kommo in på byns mark togos de och förvarades i innamshagen. Den låg nere, där nya kyrkogården nu är. Det var en fyrkantig inhägnad omgiven med en hög stenvmur och gick att låsa. Det var vångagömmaren, som hade detta om hand om detta. Bo Månsson var vångagömmare under många år. Han var dålig i ena handen och kunde ej arbeta. Då man körde säd, var det han, som vaktade vångalena och då slängde man kärvar

Rörums by5.

--- -- åt honom. Litet betalt hade han nog också. Vidare fick han jula- och påskamat. Till jul ett krus öl, en brödkaga och ett fåralår på vart ställe. Han fick också två talgljus på vart ställe. Da han tagit djur från andra byar, och man inte visste vem ägaren var, lät man lysa på i kyrkorna.

Ungdomen brukade leka nere på torget. Så fanns här ungdomsgillena. De voro när som helst men mest vintertiden. På ungdomsgillena trakterades man med kaffe kagor jökar och toddi/rom, vatten och socker. Så var det dans och Märten Lindkvist spelade. Gamla danser, kadrill, svängedanser, gammal vals, polkor. Även julalekar lektes på ungdomsgillena, Vävå vadmal och sådana där. Gillena brukade vara till 1-2 tiden. Det gick mycket gemytligt till och alltid mycket roligt. På den tiden höll ungdomen i Rörum ihop.

Gårdarna kallades rusthållsherman. Rörums by höllo fyra dragoner och fyra hästar.

Brydestua hade byn gemensam. Här i Rörum fanns två stycken. En vid Norrevång och en vid Söndervång. Man fick inte ha sådana inne i byn för eldens skull. Malttorra hade byn också

Rörums by 6.

2491

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

13

-----gemensam. Den står ännu kvar nere vid Perssons på nummer 5. Här var en bysmed, som hette Ravstedt. Han tog betalt för vad han gjorde, så byn underhöll honom ej gemensamt.

De olika delarna i Rörums by voro: Sönderkrog, Österkrog, Norreåsen och Sönderåsen.

Bygadan var stensatt med kullersten, men nu har man blivit skyldig att ha makadam. Förr stodo två lindar nedanom Gamlegård, nu står en kvar, på andra sidan stod en stor alm, men dessa träd hade inga särskilda namn.

De olika ^{taoterna} taoterna. Söndretaot, vid Gamlegård. Norretaot, där skolan nu ligger. Kildetaoten, nere vid bykällan. På taoterna odlades säd och vad som helst.

Till att börja med var det tre vångar här. Södrevång, Norrevång och Östrevång. Östrevång var den största och den blev längre fram delad. Sönder Öster och Norre Öster vång.

Klappeskogen, en gemensam skog, förr bara ljung och bete,

Rörums by 7.

2491 LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

14

----- nu är den till en stor del uppodlad.

Käsket, en skog, som gränsade till Delperöd, där hade man var sitt skifte, men deft var inhägnat i ett.

Mellan Stränte och Kulla Hessavången. Det var en av utmarkerna Nermot sjön voro Björke och Ballare. Vidare Harbackarna vid Sjöstets Utmarkerna voro till bete. De voro delade, men de betades gemensamt. Man fick släppa kräk efter hemmantal. 1/4 mantal fick ha dubbel så många som en gård på 1/8 mantal. Det var mest hästar, som man hade på utmarkerna. Dessa vaktades av ökapågar. Kräken gick mest på trädan och fäladen. Trädan fick växa som den ville till juli månad, då man gödslade och körde upp den.

Byn hade en gemensam fädrift till vanning borta vid Stränte. Man hade var sin höre. Nere vid sjön gick ej gärdet ut i sjön så där måste vaktas, "vakta vid Krabben". Där vaktade en påg om dagen och en dräng låg där om natten. Hade bonden inga egna pågar, tog han en husmanspåg till höre. Hörarna gjorde själva pipor av linne, som de blåste i. Sådana hade de nästan alltid.

----- Vångalena vaktades om nätterna. Vid Sjö nabäck vaktade en höre om dagen och en dräng om natten, "ligga vid lét". Det gick omkring på de olika gårdarna. Hörarna hade madsäck med sig till middag i en linnepåse, som de hade i ett band om halsen. En sådan madsäck innehöll bröd, spicke fläsk eller stekt fläsk. Här fanns källor och vann i alla vångarna, så det fick hören själv skaffa.

Mellan de båda Östervångarna var ett risgärde, från byn och ända ner till sjön. Gårdarna hade var sin sträcka att hålla i ordning. För övrigt hade byn stengården och jordvallsgården/ett enkelt stengärde och så en jordvall på ena sidan/. Mellan de olika vångarna och likaså i rågångarna hade man dubbla stengården. Av dem hade gårdarna också var sin sträcka att underhålla. Ett risgärde bestod av pålar, som stodo på en 4-5 kvarters avstånd. När man huggde baska tog man de största ändarna till pålar. Sen var baska/alle eller bok/ flätat i. Storändarna vända åt olika håll

Rörums by9.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV
2491

16.

Ett risgärde sett uppifrån.

-----. De fattiga i byn fingo förr sköta sig så gott de kunde. Så gick barnen omkring och tiggde. Till jularna fingo de en kaga bröd på vart ställe. "Man skulle baka julakagor till barnen". Det brukade gå åt så där en 40-50 sådana kagor. Dessa kagor voro mindre än andra kagor och kallades halvbröd. Lille julafton/dagen före julafton/ tidigt på morgonen kommo de. De blinda, här funnos flera stycken bland annat tre syskon, fingo helkagor och ett lærkrus med öl.

Präst och klockare. Från ett fjärdedelshemman skulle prästen ha: En tunna råg och en korn. Ett pund bröd, två skålpund smör, ett fjärdedels fat öl. En ost, ett tjog ägg, ett tjog långhalm. Ett lamm ena året och en gås ena. Körslor i skogen och gödsel körning. Torparna fingo göra dagsverken, två om året. Klockaren skulle ha julamat. En fjärding öl, ett halvt tjog ägg, ost mjölk. Sex skäppor råg, sex korn och en bovete.

Vidare fingo präst och klockare offer. Inget bestämt utan efter god vilja. Detta togs upp vid altaret. Då prästen ville ha sä-

---den lyste han på i kyrkan. Här i Rörum tog han upp den i annexstället. Där var traktering, öl och kaffe. Det andra fick man lämna i prästgården när som helst. Alltid blev man trakterad där med kaffe eller så.

Husförhör. ~~1858-1859~~ I nov. var alltid husförhöret. Det var ett år på vart ställe i byn. Och den som inte kom till husförhöret fick inte gå till nattvarden. Per Jepson minnes än det första husförhör, som han var med på: Vi skulle kunna läsa innantill och kunna Lilla katekesen utantill. En lång tid i förväg voro pigor och drängar så trägna att läsa på. Den som inte kunde fick skämmas. Men Kyrkoherde Hesselgren var snäll och kuggade aldrig någon. Rörums by tog han i två omgångar, så det var två gårdar, t. ex. Nummer ett och nummer 23 som låg andra sidan gatan, som hade det dagarna efter varandra.

Här fanns en bro i Rörum, Sönderbro. Den hade byn byggt gemensamt, men en av de vägskyldiga fick underhålla den.

Per Jepson
Rörum. Född 1847.

2491

19
Upptecknat av
Olle Thulin

Juli 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Jättarna i Stenshuvud.

I Stenshuvud fanns det en järn-
dörr och en jätte bodde där inne, sade de förr i tiden. Många på-
stodo till och med att de sett järndörren. När Gladsaxa kyrka
var byggd, hade jätten tagit en sten och slängt den mot kyrkan.
Men den kom inte längre än till Vik. Där blev den liggande och
nu har den blivit itukilad.

Per Jeppsson
Rörum. Född 1847.

2491

Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

20.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bäckahästen.

Vi voro nio syskon. Far hade en dräng och han pratade så mycket om bäckahästen för oss barn om vinterkvällarna, att det inte var någon av oss som vågade gå ut ensam och kasta sitt vatten, sen det blivit mörkt. Så förskrämda voro vi.

Per Jepson
Rörum. Född 1847.

2491

21.
Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Brönntjässan.

Brönntjässan var ett väsen, som ~~fanns~~
fanns i brunnarna. Den skulle vi som barn noga akta oss för.
De gamla hade nog någon tro till det, och det var säkert inte
bara, som de skrämde barnen.

Per Jepson.
Rörum. Född 1847.

2491

Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Gödselkörning och mögegille. /Obs! sista lasset./

I början på juli månad var det tid att köra ut gödseln. Byn hade träda i på samma vång. Alltid hjälptes gårdarna åt med gödselkörningen, så att gödseln på en gård kördes ut på en dag. Det kallades, att man hade mögegille. Det vankades god mat hela dagen. Den som körde ut sista lasset gjordes alltid spe av: Han skjutsade för käringen, brukade man säga. De andra satte alltid i en grön kvist i lasset, när han körde. Merendels brukade den som körde kasta av den, men var det någon äldre lät han den sitta. Det var ingen som ville köra sista lasset, men den som var i tur, var tvungen att skjutsa för käringen. På kvällen, då man slutat köra, fick drängarna ut och sprida ut gödseln på åkren. Det tog ofta halva natten, så det blev en lång arbetsdag. Så snart som de sen fingo tid kördes gödseln ner, men

Gödselkörning 2.

2491 LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

----- ---den kom dåligt ner, ty man hade bara order. Men
bra säd fick de likaväl på den tiden.

Per Jeppsson
Rörum. Född 1847.

2491

Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Skallehöjbjär.

De gamle berättade att här förr
var skog överallt kring Rörum. En gång hade en kvinna råkat ut för
en varg. Han var efter henne, men då hon kom till Skallehöjbjär drog
hon av sej sin skinnklocka och slängde den på körnebusken. Sen skyn-
dade hon ner mot byn. Vargen blev tydligen något förvillad och kvin-
nan fick litet försprång och kom lyckligt till byn. När sedan sko-
gen fick denna körnebusken stå kvar som ett minne. Så berättade gamle.

Per Jeppsson

Rörum. Född 1847.

2491

Upptecknat av

Olle Thulin

Juli 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Namn på källor.

Här finns gott om källor i Rörums by.

Kärre Kille på nummer 31. Flöa Byttan ovanom bykällan. Sven Jön-
sa källa på nummer 34. Snoggebjärs källa på nummer 3. Tocka käl-
lan på nummer 8. Byn skall ha blivit lagd här på grund av de
många källorna. Nere vid sjön ligger en källa, som kallas Prin-
sakällan. Den sprang upp där den engelske prinsen mördades.

Per Jeppsson.
Rörum.Född 1847.

2491

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

26

Kreaturen.

Kräken släpptes i maj månad och fåren redan i april.En av de äldsta korna blev bjälleko.Korna gingo på fäladen. Piorna kallade på dem och brukade muta dem med en brödskiwa eller så för att de alltid skulle komma.Piorna sjungo:Kom Röan skynda dej nu och kom och Hjalma och Broka med.När de höstat släpptes korna på avraden. Fåren kommo merendels hem om kvällarna men ej kräken.Fåren hade blott höre en månad eller så medan lammen voro små sen skötte de sej själva. Alla hade gäss förr i tiden till och med torparna.Så länge gässlingarna voro små hade de en gåsa-höre men sen längre fram gick de själva ute på fäladen och på höstarna på avraden. Piorna mjölkade ute och buro sen hem mjöl-ken i spannar som hängde i ett ok. Svinen gick också ute förr i tiden

Forts. kreaturen.

2491

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

27

----. Merendels kommo de själva hem om kvällarna. Svinen måste vara ringade för att de ej skulle rota för mycket. De ringades på en bestämd dag, men jag minns ej bestämt.

Vid alla högtider skulle Djuren ha bättre foder. Julafton nyårsafton och trettondagsafton skulle de förr ha skaftesä/otröskad havre./.

Per Jeppsson
Rörum.Född 1847.

2491

Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

28

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Kreaturen.

När en ko kalvat lades alltid stäl på skammeln första gången, hon skulle ut och kricka. Det var väl för trollen. Bara för ett par år, sen fick jag på ett ställe här i Rörum se en fil ligga på skammeln. Jag tänkte inte på något utan tog upp den. Men då sade en kvinna till mej, att jag genast skulle lägga den tillbaka, ty en nykalvad ko var just ute och vannades.

Per Jepson
Per Jepson

Rörum. Född 1847. *Rörum*

2491

29
Upptecknat av

Olle Thulin

Juli 1929

*Steen
Miles
Rörum
1929*
LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Vårarbetet.

Den dag man skulle börja våra, skulle dragarna ha av såkagan. Det var en vanlig kaga grovt bröd, som man gömt av julabrödet. Den brukade förvaras i en brödhäck uppe på loftet. Av den kagan sade de gamle att dragarna skulle få kraft. Vårarbetet började när väderleken var tjänlig. Man började på utmarkerna och drev där upp till bovete. Det var svår, som måste drivas upp innan gräset börjat växa. Det första som såddes var ärtorna. De skulle alltid sås i nedan, ty såddes de i ny så bara blommade de. Därefter såddes havren och sen kornet. Kornet såddes, när kornet blommade eller då pätraträna blommade. Far rättade sig alltså efter pätraträna, som stodo till nabons, när de blommade var det tid så korn. Det var en sorts sexra-

Vårarbetet 2.

2491

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

----- -digt korn, som de odlade, och det var mycket ömtoligt för frost. Efter kornet sattes pantoflerna och allra sist såddes bovetet. Det brukade man vara färdig att så den 25-26 maj. Hören såddes samtidigt med kornet.

Skärze
Rörum hd
Albo str
nytt. år 1929

nytt. Olle Tindin
Bar. Per Jönsson
- född 1847 -

Per Jeppsson
Rörum Född 1847.

2491

31
Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Bröllop, som det var i Per Jeppssons pågåår.

Jag var 18 år första gången, som jag var på bröllop. Förr i tiden gifte dom sej mycket inom släkten, och då hade föräldrarna mycket att säga till om. Men även på gillena, särskilt ungdomsgillena, stiftades många bekantskaper. Böne-man hörde jag aldrig talas om som påg. Det var nog nere på slätten, som de hade sådan. Vid trolovningen förekom ibland så kallad morgongåva. 3-4 dar före bröllopet budades gästerna. Bara muntliga bud. Vid bröllopsgården var merendels en äreport uppsatt. Det var folket på gården, som klädde den. Den var klädd av löv och var en stor båge. Gästerna skulle vara där så där vid 11-tiden. Varje gård hade förning. Dagen före detta bröllopet minns jag att min bror var där med 5 levande höns och flera bröd sursöta och söta. Sen på själva bröllopsdagen hade vi med oss risengröd upplagd på ett tennfat och rutad med kanel, systerkaga. Systerkaga var likadan som sockerkaga men fastare. Det var smör i den. Bröllopet, som var här i Rörum va-

rade i 4 dar. Vi åkte i stass till prästgården i Vimmerlöv. Två förridare. En bror till brudgummen och en till bruden, om de hade annars nära släktingar. Förridarna skulle sen passa upp vid bordet med flaskan. De brukade rida på dragonhästar och sådana fanns ju 4 stycken i byn. Efter förridarna åkte brudparet, nästa skjuts brudtärnor och sen släktingar och efter dem övriga gäster. Vid det här bröllopet var det en 10 skjutsar. Utmed vägen och likaså hemma brukade skjutas. Om brudparets vagn stannade under vägen till prästgården, skulle det medföra olycka. När min syster Anna gifte sej, så stannade vagnen. Den ene av förridarna fick missöde, så han stannade hästen alldeles framför brudparets vagn, så denna måste stanna. Min syster blev så ledsen att hon grät. Bruden brukade ha silkela, som var fäst i håret och hängde neråt ryggen. Silkeband omkr. 1 tum breda och en halv aln långa. De voro hopfästa uppe i håret. Vidare hade hon svart klädning och svart förkläde.

Efter vigseln skulle förridarna rida i förväg hem och då följande kom till bröllopsgården, skulle de stå på trappan med vinflaskan i handen och bjuda och hälsa välkommen. Först bjuda brudparet och sen de övriga. Bänkarna i hela stuan voro klädda med drättadynor och här vankades nu mat. Kött, soppa och fisk och supar så många man ville ha och i bland nästan mer. Sen efter maten blev det alltid dans. Första dansen med bruden dansade brudgummen och sen ville alla karlarna dansa en dans med henne. Under dansen bjöds kaffe och och jökar. Och så höll det på tills midnatt. Då skulle tärnorna klä av bruden. Man brukade hitta på och lägga allt möjligt i bröllops-

Ols!

Bröllop, forts 3.

2491

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

---- -sängen. Allt sådant där gjordes på skämt. De, som inte hade för långt hem, gingo sen hem och lågo, andra lågo i bröllopsgården. *plus!*

Följande morgon ibland innan man kommit upp, kommo förridarna och bjöd. De körde från gård till gård och hade vin och kagor med sej och bjödo. Så gick vi igen till bröllopsgården så där vid 10 tiden. Andra dagen skulle brudparet passa upp vid bordet och då fick tärnorna och förridarna sitta vid bordet. Det var mat och dans andra dagen liksom första, och det varade ungefär lika länge fram på kvällen. Sen det hållt på i två dar, så började det nästan att bli tröttsamt.

Per Jeppson
Rörm.F.1847.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2491

Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

Kransagille.

Då jag var en så där 14-15 år, så skjutsade jag en gång vid kransagillet. Det var piorna och drängarna, som hade ett kransagille midsommardagen. Pigorna voro svartklädda och hade röda la. Drängarna hade höga hattar. Det hela skulle föreställa ett bröllop. Jag vill minnas att det var bara piorna som åkte och att drängarna redoNere vid majstången satte piorna en krans om hatten på drängarna. Jag körde för dem upp till Delperöd och sen körde jag hem igen tomme. Däruppe hade de sedan dans. Jag minns det inte riktigt, det är en 70 år sen nu.

Per Jepson
Rörum Född 1847.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2491

35
Upptecknat av
Olle Thulin
Juli 1929.

Kardegille och kardevisan.

Hos Per Jepsons far var det kardegille .Förr hade de brukat komma om kvällarna,men till fars kom de tidigt på mornarna.Så där vid 5 tiden och stannade till 10-11 tiden på kvällen.En stor vidjekorg,som gick mest en tunna i stod mitt på golvet och den sutto de omkring.De brukade vara så där en 8-10 stycken.De brukade få ett krus mjölk eller så men aldrig några pengar.Det var inte vanligt på den tiden.Under själva kardegillet fingo de naturligtvis både kaffe och mat. Hos fars brukade det vara två kardegillen om året. Det sista som hänt i bynberättades och ingenting var för dåligt.Ofta suttode och sjungo och då nästan alltid kardevisan. Per Jepsons far dog 1873 och de sista åren hade de ej kardegille,så så läng-

2491

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

37

Att maran honom rider, han tror i drömmarna.

Han snarkar så att knagar uti sängastolparna.

Men stackars mor hon springer i stugan ut och in.

Än är hon uti köket, än får hon i sitt sinn

att gå i sommarstugan och därefter se,

om ej den gråe katten har gjort förargelse.

Det länge varit ett tal i allas munnar,

att nabodrängen Per liksom en galen katt

igenom pigefönstret inhoppat varje natt.

Röd som en kalkonhöna en piga sade då:

Men kors i hela världen vad du kan finna på.

Du är en stor lögnbracka, så käring som du är,

och kan ej hålla munnen din rälige lögnmär.

Registret:

Delningsbeskrivning fr. Pönnäs by 1864	sid. 1-6.
Pönnäs by	7.
" " före huskiftet	8-18.
Jättarna i Stenslövud	19.
Bäckavästen	20.
Brönnfjässan	21.
Göddelkänning och möge gille: sista larret	22-23.
Skallehöjbjär	24.
Namn på Källan	25.
Kreaturen: Skötsel. Bete, nyöthning m. m.	26-28.
Vårarbetet	29-30.
^{Från gille} Bröllopp (aug. 1865).	31-33.
Kavragille	34.
Kardegille o. Kaderisan	35-37.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

-e sedan är det, som Per Jepson hörde visan sjungas.

Kardevisan, som Per Jepson kommer ihåg den.

En sed på landet var, som ännu är,
att kardegille göra, då mor hon plär,
att bjuda byens pigor och alla käringar,
att komma för att karda från kväll till ljusan dag.

Om mor den dan är knarrig, man icke undra på.

Sött bröd skall hon ju baka och mycket mer.

I översta bordändan, där sitter kära far,
och utur finkelflaskan en sup han ofta tar.

När klockan slagit nio, då börjar far att bli
yr i mössan och föga vett finns kvar.

Mor då till honom säger:

Det är visst mycket bättre, att du till sängs nu går.

Mor tager far vid armen och leder honom bort.

Till sängen som står bäddad, där han insomnar snart.